

**Sfidat me të cilat përballen shoqëritë e
sigurimit në Shqipëri në raportimin
financiar**

Përmbajtja

HYRJE	3
I Historiku i tregut të sigurimeve	3
II Zhvillimet aktuale	3
III Historiku i raportimit financiar në fushën e sigurimeve në Shqipëri.....	4
IV Sfidat me të cilat përballen shoqëritë e sigurimit në raportimin financiar	5
V Ndryshimet që priten në kuadrin rregullator	6

HYRJJE

Tregu i sigurimeve është një pjesë tepër e rëndësishme e sistemit financiar në Shqipëri. Në të përfshihen shoqërite private dhe ato të zotëruara nga shteti të cilat realizojnë procesin e sigurimit të individëve apo bizneseve. Në këtë referat mundohemi të trajtojmë disa aspekte të vecanta të tregut të sigurimeve që lidhen me raportimin financiar për qëllime të përgjithshme dhe atë për qëllime të raportimit të entit rregullator. Më në detaje do të fokusohemi në një historik të shkurtër të zhvillimit të raportimit financiar të shoqërive të sigurimit, sfidat me të cilat përballen këto shoqëri në Shqipëri dhe, së fundi, çfarë pritet të sjelle e ardhmja dhe si do ndihmojnë ndryshimet në standardet e raportimit financiar në përballjen e këtyre sfidave.

I Historiku i tregut të sigurimeve

Sigurimet në Shqipëri kanë filluar mjaft vonë krahasuar me vendet e tjera të zhvilluara, dhe janë zhvilluar me karakteristikat dhe historikun e tyre. Ky historik i ka fillesat në **vitin 1944**, kur shoqërite angleze, franceze dhe ato italiane ndihmuan në krijimin e një tradite të mirë për domosdoshmërinë e sigurimeve, me ushtrimin e aktivitetit të tyre sigures të përqëndruar në qytetet kryesore të vendit, dhe kryesisht, në industri, ndërtim, sigurimin e aksidenteve, të jetës dhe fatkeqësive natyrore.

Në periudhen **pas Luftes se II Botërore prej vitit 1948 deri në 1965**, filluan të shfaqen edhe forma të reja të sigurimit, si: sigurimi i detyrueshëm i banesave shtetërore, sigurimi vullnetar i pasurisë, ndërtesave dhe pasurive të paluajtshme, sigurimi vullnetar i kulturave bujqësore dhe i blegtorisë, sigurimi vullnetar i jetës nga fatkeqësitë, sigurimi i detyrueshëm i mallrave të importit, etj.

Në **vitin 1991** në Shqipëri krijohet kompania e parë e sigurimeve, “**INSIG**” SH.A. Instituti i Sigurimeve INSIG u krijua me miratimin e ligjit nga Parlamenti Shqiptar për krijimin e Institutit të Sigurimeve, duke e ndarë atë nga **Instituti i Arkave të Kursimit dhe Sigurimeve**.

II Zhvillimet aktuale

Aktualisht në tregun e sigurimeve egzistojnë **nëntë** kompani sigurimesh (Sigal Uniq Group Austria sh.a, Sigma, Interlbanian sh.a, Intersig sh.a, (grupi Viena Insurance) Atlantik sh.a, Albsig sh.a, Insig, Eurosig sh.a dhe Ansig sh.a.) të cilat operojnë në sigurimin e jo-jetës dhe **tre** kompani që operojnë në sigurimin e jetës (Insig sh.a, Sicred sh.a, Sigal- Life Uniq Group Austria Sh.a). Gjithashtu, në treg janë **gjashtë** kompani brokerimi (MAI sh.a, P&C Albania sh.a, Devon sh.a, ALL SIG sh.a, Bindi insurance, Broker sh.a, A-EJA Insurance Broker sh.a).

Tregu i sigurimeve

Për nga pikëpamja e vlerës së primeve të shkruara, tregu shqiptar i sigurimeve arriti vlerën e EUR 47 milione më 30 shtator 2012, nga të cilat EUR 42 milione (90%) lidhen me veprimtarinë e jo-jetës dhe pjesa e mbetur me atë të jetës. 55% e tregut lidhet me sigurimet motorrike, që do të thotë se niveli i sofistikimit dhe i penetrimit të këtij sektori është ende në nivele fillestare.

Bazuar në të dhënat zyrtare të publikuara, për 9-mujorin të parë të vitit 2012, tregu i sigurimeve duket se ka pësuar një rënie të lehtë krahasuar me periudhën paraardhëse prej 0.18% megjithëse numri i policave të shitura ka rënë me 8% për këtë periudhë.

Ndërkohe që në veprimtarinë e jo-jetës shënohet rritje në prime të shitura prej 7%, në aktivitetet e jetës kemi një rënie të konsiderueshme prej 21%.

III Historiku i raportimit financiar në fushën e sigurimeve në Shqipëri

Gjatë viteve të fundit është krijuar një bazë juridike që rregullon të drejtat dhe detyrimet ndërmjet të siguruarit dhe shoqërisë siguroese, janë zgjeruar llojet dhe tipet e mbulimit të sigurimit, si dhe janë krijuar kushtet dhe mundësitë e risigurimit me shoqëri të huaja por edhe vendase si mjet i domosdoshëm i mbrojtjes së interesave të të siguruarve.

Para hyrjes në fuqi të ligjit të kontabilitetit më 2004-ën, shoqëritë e sigurimeve në Shqipëri përdornin si referencë të një kuadri ligjor raportues ligjin nr. 7661, date 19.1.1993 “Për kontabilitetin” i cili kishte si referencë kryesore Planin Kontabël të Përgjithshëm duke lejuar përjashtime për fusha specifike, si p.sh. kjo e sigurimeve, ku mbivendosej ndonjë udhëzim apo urdhër i lëshuar nga enti rregullator i sigurimeve.

Aktualisht legjislacioni në fuqi që rregullon raportimin financiar në sektorin e sigurimeve përbëhet nga tri ligje dhe një numër rregulloresh. Ligjet që aplikohen janë:

1. Ligji për kontabilitetin

Organizimi i kontabilitetit bazohet në **Ligjin nr.9228, date 29.04.2004 “Për Kontabilitetin dhe Pasqyrat Financiare”**. Ligji përcakton se të gjitha bankat, shoqëritë e sigurimit dhe të gjitha shoqëritë të licensuara për të kryer investime në letrat me vlere janë të detyruara të zbatojnë standardet ndërkombetare të kontabilitetit apo SNRF.

2. Ligji nr. 9572, date 03.07.2006 "Për Autoritetin e Mbikëqyrjes Financiare", qëllimi i të cilit është krijimi i Autoritetit të Mbikëqyrjes Financiare, si institucioni i vetëm kompetent për licensimin e subjekteve në fushën financiare jobankare dhe mbikëqyrjen e veprimtarisë së këtij tregu.

3. Ligji nr. 9267, date 29.07.2004 "Për veprimtarinë e sigurimit, të risigurimit dhe ndërmjetësimit në sigurime dhe risigurime" i amenduar në 2007-en, objekt i të cilit është vendosja e parimeve dhe rregullave të përgjithshme për veprimtarinë e sigurimit dhe të risigurimit, të ndërmjetësimit në sigurime dhe risigurime dhe mbikëqyrjen nga Autoriteti, të subjekteve që marrin përsipër të ushtrojnë veprimtarinë e parashikuara në këtë ligj.

Në vitin 2006 u krijuar Autoriteti i Mbikeqyrjes Financiare (AMF), një institucion publik i pavarur nga ekzekutivi, përgjegjes për rregullimin dhe mbikeqyrjen e sistemit financiar jobankar. Ky ent tashmë ka autoritetin për lëshimin e akteve nënligjore e rregulloreve mbi raportimin financiar të cilat mund të krijojnë ndonjë devijim nga kuadri kontabël për shoqëritë e sigurimit i bazuar në SNK/SNRF.

Sikurse evidentohet nga sa me lart, shoqëritë e sigurimit i nënshtrohen zbatimit të Standardit Ndërkombëtar të Raportimit Financiar 4 – “Kontratat e Sigurimit”.

Objektivi i këtij standardi është të specifikojë raportimin financiar për kontratat e sigurimit nga çdo njësi ekonomike që lëshon kontrata të tilla. SNRF 4, publikuar në vitin 2004, solli përmirësime në kontabilitetin në fushën e sigurimeve. Ky standard konkludoi në përkufizimin e kontratës së sigurimit, dha udhëzime për ndarjen përfundimtare të komponentëve të sigurimit me atij të depozitës.

Standardi lejoi vazhdimin e politikave kontabel ekzistuese me përjashtime të veçanta si p.sh:

- provigjone për dëme të mundshme në të ardhmen nuk mund të njihen (lejohen vetëm rregullime për dëme të raportuara por të pashlyera “RBNS” dhe për ato dëme të ndodhura por të pa raportuara “IBNR”)
- testi për mjaftueshmërinë e rezervave teknike apo detyrimeve siguroese të njohura bëhet i nevojshëm
- rregullime rreth momentit të ç’rregjistrimit të detyrimit të sigurimit
- transaksionet e risigurimit nuk lejohet të kompensohen
- udhëzim mbi zhvleresimin e aktiveve të risigurimit
- shënime shpjeguese të zgjeruara që të japin informacion për përdoruesit në lidhje me riskun siguroes të marrë përsipër nga shoqëria.

IV Sfidat me të cilat përballen shoqëritë e sigurimit në raportimin financiar

Me gjithë përmirësimet që solli SNRF 4, ai nuk ndihmoi shumë në krahasueshmërinë e pasqyrave financiare të kompanive që lëshojnë kontrata sigurimi. Në mungesë të udhëzimeve të qarta për njohjen dhe matjen, janë në përdorim një varietet i gjerë i politikave kontabël apo praktikave kontabël.

Disa nga sfidat me të cilat përballen kompanitë e sigurimeve aktualisht janë::

- Rezerva e primeve të papërfituara – duke patur efekt në njohjen e primit (cilesia e të dhënave, sisteme të dobëta informative për alokimin e të ardhurës në kohë;
- Rezerva matematikore – mësë shumti në kontratat e sigurimit të jetës;

- Rezerva për dëmet - të raportuara apo të ndodhura por jo të raportuara – kanë rezultuar kalkulime kreative duke u mbështetur në njohuri të kufizuara në tregjet më pak të zhvilluara, veçanërisht për IBNR (*Incurring but not reported*)- pjesërisht për shkak të mungesës së të dhënave kumulative (të dhëna të sakta mbi ecurinë e dëmeve në vite dhe vlerësimin e ketyre dëmeve – vlerësime që në masë të madhe dërgohen për kontestim deri në instancat më të larta të gjyqësorit);
- Rezerva për rifinancimin e primeve – p.sh ‘ndarja e fitimit’ të kontratës
- Rezerva për anulimet – policat e anuluarat
- Kosto e shtyrë e marrjes në sigurim – a përmbushen të gjitha kriteret për njohjen e një aktivi?

Megjithëse njohja e rezervave të tilla është e lejuar (si vazhdimësi e politikave kontabël ekzistuese), nuk ka udhëzime për llogaritjen e tyre – po kështu mungon një marreveshje themelore nëse duhen njohur rezervat e skontuara apo të paskontuar.

V Ndryshimet që priten në kuadrin rregullator

Më poshtë po paraqesim një analizë të ndryshimeve që janë aktualisht në planin e ardhshëm të Bordit të Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit. Bordi ka nisur një Draft Paraprak (Exposure Draft) në lidhje me kontabilizimin e kontratave të sigurimit, ku rreket të përmiresojë dhe ndryshojë në mënyrë gati radikale modelin e matjes.

Ky model i matjes e përcakton detyrimin siguries si diferencë të vlerës së pritshme aktuale të flukseve monetare të ardhshme dalëse minus flukset monetare të ardhshme hyrëse që do të shfaqen gjatë kohës kur siguresi përmbush kontratën e sigurimit, e rregulluar për efektin e pasigurisë për vlerën dhe kohën që këto flukse monetare të ardhshme do të realizohen (vlera aktuale e flukseve monetare të përmbushjes), si dhe për një marzh që duhet të mbetet.

Ky model pritet të aplikohet për të gjitha kontratat e sigurimit (të jetës dhe jo të jetës), megjithëse është prezantuar edhe një model i thjeshtësuar për detyrimet e momentit para ndodhjes së dëmit në rastin e kontratave afatshkurtra.

Modeli përdor qasjen me të ashtuquajturat “bllloqe” ose “building blocks”. Bllloqet janë së pari, flukset monetare të pritshme, më pas një normë skontimi, një rregullim/axhustim për riskun dhe së fundi një marzh i mbetur. Ky është një model korrent (që bazohet në të tashmen), kështu që flukset monetare janë të bazuara në informacione aktuale dhe janë skontuar në vlerën e tyre aktuale. Norma e skontimit reflekton karakteristikat e detyrimit.

Vlera aktuale e flukseve monetare të përmbushjes së detyrimit reflekton pozicionin neto të flukseve monetare dalëse (p.sh. dëmet) dhe hyrëse (primet). Megjithëse “bllloqet” llogariten si komponente të veçante, paraqitet vetëm një detyrim – marzhet nuk paraqiten veçmas.

Një tjetër pikë për t'u përmendur është që Drafti Paraprak (ED) thekson se detyrimi për një kontratë sigurimi (duke përfshirë metodën short-cut që përdoret gjerësisht të primit të pafiturar) në monedhë të huaj (primet në EUR psh) do të trajtohet si një zë monetar sipas IAS 21. Kjo shmang disa nga mospërputhjet që krijoheshin me IFRS 4, sipas të cilës balancat e primeve të pafitura trajtoheshin si zëra jo monetar.

Ndikimi i ndryshimeve në aftësinë paguese të shoqërive të sigurimit – SOLVENCY II project

Rendesia ekonomike dhe sociale e sigurimit është e tillë që ndërhyrja nga autoritetet publike, në formën e mbikëqyrjes së kujdesshme, është pranuar tashmë në përgjithësi që është e nevojshme. Jo vetëm që siguruesit ofrojnë mbrojtje kundër ngjarjeve të ardhshme që mund të rezultojnë në humbje, por ata gjithashtu kanalizojnë kursimet në tregjet financiare dhe në ekonominë reale. Po kështu në raste të problemeve me moskthimin e kredive të bankave mund të kemi një transferim të riskut kreditor që mbajnë bankat të shoqëritë të sigurimit. Ndërhyrja nga autoritetet publike ka tentuar të përqendrohet në prezantimin e masave që synojnë të garantojnë aftësinë paguese të shoqërive të sigurimit, apo për të minimizuar humbjet e shkaktuara nga falimentimi.

Efekti që pritet të sjellë projekti SOLVENCY II është prezantimi i një regjimi të ri ekonomik të bazuar në riskun e aftësisë paguese si mjeti më efektiv dhe efikas për të përmbushur objektivat e përgjithshme të projektit.

Ky projekt vendos theks më të fortë në menaxhimin e riskut dhe kontrolleve të brendshme të shoqërive. Përgjegjësia për qëndrueshmërinë financiare të siguruesit vendoset në nivelin menaxherial, aty ku edhe i takon. Siguruesit i jepet më shumë liri - dmth nga ata do të kërkohet të përmbushin parimet dhe jo ti nënshtrohen rregullave arbitrare shumë të detajuara. Kërkesat rregullatore dhe praktika në industri do të përafrohet dhe siguruesit do të shpërblehen për implementimin e sistemit të menaxhimit të rrezikut dhe të kapitalit që i përshtatet më së miri nevojave të tyre dhe profilit të rrezikut të përgjithshëm.

Në përgjithësi, përfitime të konsiderueshme priten nga projekti SOLVENCY II dhe ndikimi për të gjitha palët e interesuara është pozitiv.

Industria: Përfituesit e drejtpërdrejtë të SOLVENCY II do të jenë siguruesit. Përveç promovimit të menaxhimit të riskut, përafrimit të kërkesave mbikëqyrëse me praktikën e tregut dhe shpërblimit të kompanive të mirë-menaxhuara, regjimi i ri do të ngrejë gjithashtu një fushë loje të vërtetë me të drejta të barabarta dhe do të kontribuojë në integrimin e mëtejshëm të tregut të sigurimeve në BE.

Mbajtësit e policave: Përfituesit kryesorë të tërthortë të SOLVENCY II do të jenë mbajtësit e policave. Regjimi i ri do të sigurojë një nivel të njëtrajtshëm dhe të zgjeruar të mbrojtjes së policës në të gjithë BE-ne, duke zvogeluar mundësitë që mbajtësit e policave të humbasin si rezultat i vështiresive financiare që përjetojnë siguruesit. Prezantimi i një qasjeje ekonomike të bazuar në rrezik do t'u japë mbajtësve të policave besim më të madh në produktet e ofruara nga

Tregu i sigurimeve

siguruesit, pasi SOLVENCY II do të promovojë menaxhim më të mirë të riskut, çmime të qëndrueshme dhe mbikëqyrje të forcuara. Së fundi, SOLVENCY II do të rrisë konkurrencen, duke bërë presion për rënien e çmimeve të larta të sigurimeve, dhe do të rrisë mundësinë e zgjedhjes duke përkrahur produktet inovatore.

Ekonomia si nje e tërë: Përveç rritjes së konkurrencës ndërkombëtare të tregut të sigurimit, rreshtimi i kërkesave rregullative me realitetin ekonomik do të sigurojë një shpërndarje më të mirë të kapitalit në nivel kompanie, në nivel industri, dhe në kuadër të ekonomisë në BE.